

Замовлення на першокласника, або Чого мають навчити дитину в дитсадку

Не секрет, що замовником освітніх послуг є батьківська громадськість. І здебільшого батьки очікують, що в дошкільному закладі їхню дитину навчать писати, читати, рахувати тощо. На підготованого першокласника чекають і вчителі початкової школи. Однак чи справедливо цілковито покладати завдання формування готовності дитини до шкільного навчання на педагогів-«дошкільників»? Чи «зобов'язані» вони робити це? Чого насамперед мають навчити дитину в дитячому садку? Які вміння сформувати в неї? Випускник дошкільного закладу: який він? Своїми міркуваннями діляться учасники нашого дискусійного клубу — науковці і практики.

«Камінь спотикання — різні освітні пріоритети: дошкільня робить акцент на особистісній готовності дитини, школа — на когнітивній...»

Олена ЛІННІК — доцент кафедри дошкільної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук

Дошкільна зрілість і готовність до шкільного навчання — одне і те ж? Що це: різні назви одного й того самого явища чи неоднакові вимоги до якості освіти дошкільника? Заглибившись у суть проблеми, стає зрозуміло, що це не просто варіативність термінологічного слововживання, ідеться про різні акценти у складових підготовки дошкільника. Дошкільна освіта робить акцент на особистісній готовності дитини — усвідомленні нею своїх можливостей, а шкільна освіта віддає перевагу когнітивній — готовності

дитини оволодівати новими знаннями. Але це з погляду нормативної документації. А що ж маємо на практиці?

Замовником освітніх послуг є суспільство, зокрема батьки. Поняття «готовність до шкільного навчання» вони трактують здебільшого як уміння дитини читати, писати, рахувати. Саме формування цих умінь у дошкільника вони вимагають від педагогів дитячих садків. Задля цього вони й відвідують з дитиною центри розвитку. Не секрет, що останні, конкуруючи між собою й борючись за клієнта, пропонують саме ті послуги, яких потребує замовник. І це добре. Сенситивним періодом, коли найліпше навчити дитину читати, є дошкільний вік. Можу стверджувати про це, апелюючи до власного досвіду роботи вчителем та вихователем. Переконана в цьому і як мати: моя дитина навчилася читати, коли їй виповнилося три роки.

Проблема не в тому, що дошкільнику рано вчитися писати, читати, рахувати. Ні. Непокоею зацікленість уваги батьків і педагогів на цьому, нехтування іншими напрямками розвитку дитини

Проблема полягає не в тому, що дошкільнику рано вчитися писати, читати, рахувати. Ні. Проблема — у зацікленості уваги батьків і педагогів на цьому, у нехтуванні ними іншими напрямками розвитку дитини — комунікативним, емоційно-вольовим, мовленнєвим тощо.

Часто виникають фахові суперечки, чи доцільно вживати поняття «готовність до шкільного навчання»? Гадаю, доцільно, адже саме в дошкільному дитинстві маємо формувати цю готовність. За якими ж параметрами оцінювати сформованість готовності дитини до шкільного навчання? На що передусім звертати увагу?

По-перше, на біологічну зрілість. Її ознаки можна діагностувати за кількістю постійних зубів та можливістю дитини дотягнутися правою рукою до лівого вуха через голову (філіппінський тест). За допомогою цього тесту легко перевірити, чи відбувся в дитини напівзростовий стрибок.

По-друге, слід брати до уваги рівень сформованості навчальної мотивації дитини, психічних процесів (пам'ять, увага, мислення, уява, мовлення) та базових особистісних якостей (самостійність, допитливість, спостережливість, відповідальність тощо).

По-третє, необхідно враховувати розвиненість комунікативних умінь дитини, її здатність встановлювати та підтримувати соціальні контакти.

І аж на четверте місце я ставила б обізнаність дитини, рівень сформованості в неї навичок читання, письма, лічби.

Підсумую сказане словами американського психолога Джона Дьюї: «Дитинство — це не підготовка до життя, а саме життя». Ліпше й не скажеш.

«Некоректно визначати рівень розвитку дошкільника крізь призму його готовності до шкільного навчання...»

Світлана СЕМАК — методист лабораторії дошкільної та початкової освіти Тернопільського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

В умовах інформаційного суспільства вимоги до рівня освіченості людини стають дедалі вищими. До змін у сучасному світі швидше адаптувати-

ся тим, хто вміє мислити, аналізувати інформацію, комунікувати, хто володіє ґрунтовними знаннями в тій чи тій сфері. Упевнена, що рано чи пізно істотні зміни торкнуться і дошкільня.

Гадаю, вже невдовзі поняття «почерк», «швидкість читання», «щотижневе вивчення вірша напам'ять», «виконання роботи за зразком» стануть архаїзмами педагогічної термінології, а то й взагалі кануть у лету. Не варто заціклюватися на певних нормах. Перевагу слід віддавати тому, що стимулює розвиток особистісних здібностей дошкільника, формує його мотивацію, ставить перед ним продуктивні завдання. Потрібно змінювати підходи: більше приділяти уваги продуктивній діяльності дошкільника, а не відтворювальній.

Сучасний дошкільник має вміти логічно мислити, пояснювати свої дії, дбати про власне здоров'я та довкілля, адекватно сприймати ту чи ту ситуацію, не боятися спілкуватися, вміти розповісти про себе, творчо підходити до поставлених завдань, уміти предметно висловлювати свою думку та толерантно ставитися до співрозмовника.

На мою думку, підготовка дитини до шкільного навчання не є завданням дошкільного закладу. У дитячому садку дитина має відчувати радість дитинства. Педагоги-«дошкільники» покликані зацікавити дитину пізнанням світу, навчити її милуватися природою тощо. Не варто визначати рівень розвитку випускника дитячого садка крізь призму його готовності до шкільного навчання.

До змін у сучасному світі швидше адаптуватися тим, хто вміє мислити, аналізувати інформацію, комунікувати. Саме цього і маємо навчати дітей змалку

«Передусім маємо подбати про формування психологічної готовності дошкільника до систематичного навчання в школі...»

Наталія ШАПОВАЛ — методист з питань дошкільної освіти методичного кабінету при управлінні освіти Херсонської міської ради, голова місцевого осередку ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» у Херсонській області

Розмови про «слабку» підготовку випускників дошкільних закладів не вщухають тому, що не розроблено загальних вимог до різних ланок освіти. У Базовому компоненті дошкільної освіти зведено норми і положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини шести (семи) років, подано сумарний кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи. Однак це ж орієнтовні норми!

Успішне навчання в школі можливе лише за умови, що на момент вступу дитина набула відповідного особистісного, інтелектуального та фізичного розвитку. Упевнена, дошкільні навчальні заклади готують дітей до навчання в школі якісно й ефективно.

Здебільшого випускники дитячих садків уміють читати (деякі навіть вільно та швидко), ділити слова на склади, робити звуковий аналіз; знають, що речення складаються зі слів, слова — з літер. Діти достатньо підготовлені до оволодіння письмом, у них добре розвинена дрібна моторика. На жаль, навчанню грамоти та математики в дошкільних закладах приділяють більше уваги, ніж розвитку мовлення дошкільників.

Рівень готовності дитини до систематичного навчання в школі, їх успішність у першому класі (упродовж I півріччя) моніторимо щорічно. Результати виправдовують очікування. У перший клас приходять підготовлені першокласники. Нарікати на педагогів-«дошкільників» несправедливо.

Важливий момент: у суспільстві надто акцентують увагу на інтелектуальній готовності випускника дитячого садка, а подбати варто передусім про формування психологічної готовності. Ідеться про волювту готовність, соціальну компетентність, вміння спілкуватися з однолітками, використовувати набуті знання, навички та вміння в різних життєвих ситуаціях. Необхідно сформувати в дошкільника мотиваційну готовність, бажання йти до школи та, основне, навчатися.

Що маємо на практиці? Випускник дитячого садка йде до першого класу, у нього сформовані всі необхідні компетенції, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти. Упродовж місяця або двох дитина навчається, а потім втрачає інтерес до навчання, не хоче ходити до школи. Дорослі ж не можуть збагнути, що ж сталося. А проблеми переважно виникають через відсутність душевного комфорту у класі, підвищену втомлюваність дитини. Першокласнику складно подружитися з однолітками, бо й часу для цього відведено мало, учитель заклопотаний уроками, для гри ж — фактично лише перерва.

Учителі мають пам'ятати, що кожен віковий період має свої особливості. Передумови навчальної діяльності формуються орієнтовно в сім років. Тож варто переглянути роботу педагогів-початківців саме з шестирічками, змінити підходи до навчальної діяльності, враховуючи вікові особливості розвитку.

Шестирічні першокласники потребують особливої уваги. Їх навчання буде ефективним, коли педагог застосовуватиме методи дошкільної, а не шкільної педагогіки, коли під час уроку використовуватимуть ігрові прийоми. Різка зміна умов життєдіяльності, перехід дитини на довільну саморегуляцію, збільшення фізичних навантажень — усе це створює додаткове навантаження на нервову систему дитини.

Слід віддати перевагу особистісно орієнтованій моделі взаємодії з дитиною. Це допоможе педагогові встановити з першокласником оптимальні партнерські взаємини, налагодити атмосферу емоційної довіри.

«Головне завдання педагогів-«дошкільників» — сформувати в дитини вміння самостійно здобувати знання...»

Ольга ПЕНТІЙ — завідувач уманського дошкільного навчального закладу (ясел-садка) № 18 «Дзвіночок», голова місцевого осередку ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» у м. Умань, Черкаська обл.

Над тим, чи готова дитина до шкільного навчання, замислюються чи не усі батьки випускників дитячих садків. Хтось непокоїться, чи має дитина вміння читати, писати та рахувати тощо. Когось цікавить, скільки слів за хвилину дитина має читати. А дехто й вихваляється: «А мій вже вміє рахувати до ста, Буквар знає напам'ять — до школи готовий!». Звісно, деякі батьки всі надії покладають на учителів: «Як у дитячому садку не навчили, то у школі точно всього навчать».

Яким має бути випускник дошкільного закладу? Спробуємо створити портрет «ідеального» випускника дитячого садка «очима» педагогів-«дошкільників», учителів, науковців, батьків та дитини.

Педагоги-«дошкільники». Життя дошкільника «вирує» щохвилини, основний вид діяльності — ігрова. Щодня в дитячому садку на нього чекають нові відкриття, емоції, творчість, свята та розваги. Тут він задовольняє свою потребу в пізнанні під час різних видів діяльності.

Дошкільник — немов центр Всесвіту: педагоги та батьки підтримують і схвалюють усі його починання. Він відкритий до світу і впевнений у собі, залюбки малює, займається ліпленням, танцями, співом, дослідницькою діяльністю тощо. Зміна видів діяльності сприяє його пізнавальній активності, не втомлює, а навпаки — спонукає до творчості. Дошкільник діє імпульсивно, емоційно реагує на найменші подразники.

Головне завдання педагогів-«дошкільників» — сформувати в дитини вміння самостійно здобувати знання.

Учителі. Основний вид діяльності учня — навчальна. Тож у майбутнього першокласника мають бути сформовані навички читання, лічби і письма. Особистість дитини розглядають виключно за показниками успішності в навчанні. Дитина має бути готова прийняти систему вимог та правил, що ставить учитель.

Першокласник має діяти розважливо, бути активним, за потреби піднімати руку, бути терплячим, вміння чекати, коли йому запропонують висловитися. Він має контролювати власну поведінку, робити не лише те, що цікаво, а й те, що необхідно, дотримуватися незвичного для себе статичного режиму, приймати правила суспільного життя, адаптуватися до нової соціальної ролі.

Головне завдання учителів — «озброїти» дитину системою знань.

Науковці. Педагоги й психологи визнають неузгодженість сучасних програм розвитку, за якими працюють дитячі садки, із навчальними програмами для початкової школи. Учителям початкових класів рекомендують використовувати ігрові прийоми навчання, оскільки лише в сім років відбувається перехід дитини від ігрової діяльності до навчальної.

Батьки. Готовність дитини до шкільного навчання батьки визначають винятково за вміннями читати, писати, рахувати. І це виправдано, адже під час вступу до деяких шкіл проводять тести, перевіряють техніку читання дитини. Це спонукає батьків готувати дітей до вступу до школи. Вимоги до майбутнього першокласника поступово зростають. Батьки починають покладати на дитину дедалі більше очікувань. Головне завдання батьків — допомогти дитині адаптуватися до нової ролі, любити й підтримувати її.

Дитина. Дошкільник із нетерпінням чекає на зустріч із першою вчителькою, свята Першого вересня. Він радіє початку нового періоду в житті: «Ура! Я вже дорослий. Уже не треба вдень спати!».